

Anmeldelser

Grønlandske fugle – Kalaallit Nunaata timmiai

David Boertmann & Jon Fjeldså. En felthåndbog. 48 sider, heraf 21 farvetavler, enkelte stregtegninger, hft. Grønlands Hjemmestyre/Pilersuiffik 1988. Pris kr. 50 i Grønland, kr. 75 i Danmark ("Grønlandica", Gl. Mønt 12, 1004 København K; kan også købes i DOF-Salg).

Denne bog, med parallelle udgaver på grønlandsk og dansk, er resultatet af et samarbejde mellem Grønlands Naturforvaltning og Det Internationale Fuglebeskyttelsesråd ICBP. Udgivelsen er lidt af en begivenhed: dette er den første felthåndbog over Grønlands fugle nogensinde. Tidligere bøger om fuglene i Grønland har kun perifert omhandlet feltbestemmelse, og de har bestemt ikke været egnede til at tage med ud i naturen. Det er denne lille "field guide" til gengæld. Den er trykt på kraftigt og fuldstændigt vandskyende papir og udrustet med spiralryg, så den er let at bladre i også med forfrosne fingre eller med vanter på. Eller m.a.o. fremstillet under hensyn til dagligdagens forhold året rundt under sejlad i Grønland. Der er al mulig grund til at komplimentere udgiverne for denne idé, som helt sikkert vil bidrage til, at bogen og dens budskab får en vid udbredelse.

Ellers er bogen traditionelt opbygget som de fleste felthåndbøger, med farvetavler af alle ynglefugle og visse gæster samt en kortfattet tekst om hver enkelt art. Tavlerne viser fuglene i karakteristiske situationer, flyvende eller siddende eller begge dele, alt efter hvad der er relevant for den pågældende art. På hvert opslag står tavlen på højre og teksten på venstre side. Her kunne pladsen måske have været udnyttet noget bedre; ved tavle 6 er således kun ca. halvdelen af tekstsiden udnyttet. En grund til dette er givetvis, at den grønlandske tekst som bekendt fylder noget mere end den danske.

Jon Fjeldsås farvetavler er fremragende, ikke blot præcise men også meget smukke. I enkelte tilfælde er farverne dog næsten for stærke, som f.eks. hos Thors-hane og Stenpikker. Måske skyldes det reproduktionen. Kjøvetavlens farver virker også forkerede, og den gamle Havørn er typisk norsk, grønlandske fugle er meget lysere. Men så er vi også i småtingsafdelingen.

Jeg ville næppe selv have medtaget de absolut sjældne gæster på tavle 21. Det er uhyre sjældent, at menigmand træffer dem, og jeg tror kun, at tavlen vil forvirre en begynder, især da det ikke fremgår særlig tydeligt, at der her nærmest er tale om kuriositeter. Denne antagelse har jeg fået bekræftet under samtaler med folk i Grønland.

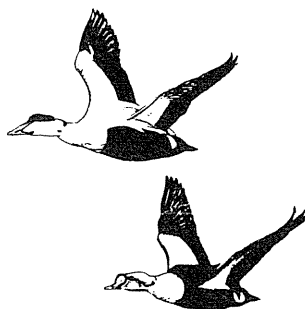
Iflg. mine grønlandske kontakter er oversættelsen i den grønlandske udgave ualmindelig god. Dette er ellers ofte et problem. Enkelte fuglenavne er blevet kritiseret, men det må nok tilskrives det faktum, at nogle

fugle har forskellige navne i forskellige dele af Grønland. Det samme gælder aldersangivelser. Ellers er der megen ros til bogen – men også en enkelt bemærkning om, at man burde have taget grønlandske fangere med på råd ved udarbejdelsen af den grønlandske udgave.

En af bogens funktioner er at oplyse om de gældende fredningsbestemmelser, som er anført under hver enkelt art. Bogen er et resultat af den særlige interesse, visse kræfter inden for Grønlands Hjemmestyrers Miljø- og Naturforvaltning har udvist for fuglene. Bogens pris er derfor gjort overkommelig, og den uddeles gratis til skolerne.

Grønlandske fugle (og især *Kalaallit Nunaata timmiai!*) er således både et glimrende redskab for den enkelte og en milepæl i fuglebeskyttelsesarbejdet i Grønland.

Frank Wille

Save the birds

A. W. Diamond, R. L. Schreiber, D. Attenborough & Ian Prestt. 348 sider, over 650 farvetegninger og 500 farvefotos, indb. Pro Natur GmbH, ICBP, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1987. (Foreligger også i svensk og tysk udgave). Pris kr. 298 i DOF-salg.

»Save the birds« er sloganet for ICBPs (Det internationale Fuglebeskyttelsesråds) verdenskampagne. Det er også titlen på en pragtfuld bog. Bogen er blevet den udadvendte spydspids for verdenskampagnen og populariserer ICBPs aktionsplan og truslerne mod verdens fugleliv. Hver national udgave afsluttes med 30 sider om den nationale fuglebeskyttelse. En del af overskuddet ved salget går til ICBP.

Der er ofret meget på at »sælge sagen«. Fotomaterialet er overdådigt. De store dobbeltsides fotos bru-

ges bevidst som blikfang for en livsfilosofisk bemærkning eller som indgang til et overordnet emne. Andre sider er opbygget som en ren collage af små fotos og farvetegninger, der supplerer eller eksemplificerer teksten. Fotografierne er i helt top, både med spændende og teknisk enestående billeder, pragtfulde landskaber, skrækbilleder af menneskets massakrer på naturen, eller fotos af supersjældne fugle. De malede fugleportrætter af især Alistair Robertson kan jeg styre min begejstring for; f.eks. er Korthalet Albatros og Bjergnandu aldeles »ved siden af«.

Bogen er en kavalkade af oprørende historier om menneskers rovdrift eller ligegyldighed overfor miljø og fugleliv. Men den bringer også gode nyheder. Samtidigt som mange stormfugle er gået voldsomt tilbage, er fem arter, som var anset for uddøde, blevet genopdaget. Flere formodet truede fuglearter har vist sig at have gode bestande, efter at deres typiske levested er blevet kendt. Den øgede ornitologiske aktivitet fører dog ikke kun til positive opdagelser. Det bliver også afsløret, at adskillige arter ganske ubemærket er forsvundet.

ICBP har, ligesom også WWF, tidligere især fokuseret på hjælp til udvalgte arter. Efterhånden har man dog drejet strategien til mere at bruge artsbeskyttelsen som middel til at sikre økosystemer. Bogens disposition er da også organiseret efter landskabstyper. Den nye linje er dog ikke slået fuldt igennem. Der tales stadigvæk meget om hvordan man redder arter med fodring, fangenskabsavl o.lign. »Strategierne« i fuglebeskyttelsen ved givetvis godt, hvor få problemer man egentlig løser ved at holde nogle udvalgte arter kunstigt i live. Men aktiviteterne anses åbenbart så vigtige i propagandaøjemed, at man alligevel bliver ved. Fuglebeskyttelsesarbejde ligner desværre ulandsbistand: det er nemmere at samle penge til akut nødhjælp end til at løse de fundamentale problemer.

Et afsluttende kapitel fortæller om ICBPs langsigtede planer. Den vigtigste aktivitet i dag er oplysning, og *Save the Birds* er et led i dette holdningsskabende arbejde. Selv om oplysningsarbejdet dækker hele spektret, incl. påvirkning af toppolitikere, udmærker ICBP sig især ved at satse på den opvoksende generation – med skolebøger, oprettelse af grønne foreninger i ulande o.s.v.

Save the Birds bruger fugle som eksempler til at belyse talrige facetter af den globale miljøkrise. Den påpeger meget præcist problemets kærne – befolkningstilvæksten og overforbruget i vor »civiliserede« verden.

Save the Birds pålægger os således et stort ansvar overfor morgendagens verden. Tidligere artsudryddelser skyldtes uvidenhed. I dag ved vi, at vort resourceforbrug overskrider hvad kloden kan bære. Det er vor generation der afgør, om spådommene om massiv masseuddød af arter går i opfyldelse.

Bogen er en dramatisk appel, der bør læses af enhver, der er engageret i fuglelivets fremtid på jorden. Bogen er dyr, men man får meget for pengene.

Jon Fjeldså

Ospreys

Alan F. Poole. *A natural an unnatural history*. Med 17 vignetter af Margaret LaFarge. 246 sider, 55 s/h fotos, talrige kort, diagrammer og tabeller, indb. Cambridge University Press, Cambridge, 1989. Pris £ 17,50.

I strømmen af artsmonografier er turen så kommet til Fiskeørnen. For en gangs skyld er det ikke Poyser, men et andet britisk forlag, der står bag, og forfatteren (og sproget) er amerikansk.

Fiskeørnen er en populær og relativt let studeret art. Ikke desto mindre er mange forhold først blevet kendt i de senere år. Flere steder i det nordøstlige USA blev lokale bestande hårdt ramt af den ukontrollerede spredning af pesticider (især DDT) i halvtredserne og tresserne, og ønsket om at udrede årsagssammenhængene og følge bestandens nedgang og senere genopretning blev anledning til en række forskningsprojekter, hvor bogens forfatter har været en central figur. Dertil sørger en temmelig komplet dækning af litteraturen og personlige kontakter til Fiskeørne-entusiaster i andre dele af verden for, at de palæarktiske og australske Fiskeørne får deres del af pladsen, alt efter hvor godt de er undersøgt. Der henvises således hyppigt til svenske og finske forhold, og den lille men velstuderede skotske bestand har en stjernerolle i bogen.

Det, der måske især slår en læser fra Europa, er beskrivelsen af Fiskeørnens levevis i Nordamerika, og de ledsagende fotos. Mens Fiskeørnen i størstedelen af Canada og i mindre dele af USA er en indlandsfugl, der oftest yngler i isolerede par ved ferskvand, er hovedparten af fuglene i USA kystlevende og mere eller mindre kolonirugende. Langs den tætbefolkede østkyst er Fiskeørnen desuden ved at blive en forstads- og byfugl. Nogle steder yngler 75% af parrene på kunstige platforme rejst til formålet, og en Fiskeørn i baghaven er blevet et statussymbol.

Alle sider af Fiskeørnens biologi er berørt i bogen. Specielt stærkt står afsnittene om trækket og om populationsbiologi, hvor der argumenteres ganske overbevisende for, at egnede redepladser er den vigtigste bestandsregulerende faktor i store dele af udbredelsesområdet. At arten så beredvilligt bygger rede på kunstige platforme og andre konstruktioner, rejst til helt andre formål, styrker denne konklusion. Afsnittet om overvintringsökologi bygger i hovedsagen på Yves Prévos's studier i Vestafrika, stort set de eneste, der er foretaget. Spørgsmålet om hvorfor Fiskeørnen ikke yngler i de områder, hvor den overvintrer, diskuteres, men må fortsat betragtes som ubesvaret.

Afsnittene om Fiskeørnens adfærd er relativt svage. De af os, der har tilbragt uforglemmelige timer ved svenske skovsøer, kan her med fordel søge baggrund og uddybning i Glutz et al. og Cramp & Simmons, hvis adfærdsafsnit trods deres ordknappe stil er forbilledlige.

Dette ene forbehold skal dog ikke afholde nogen fra at anskaffe sig Alan Poole's bog. Teksten er levende og stedvist meget underholdende, og støttes af et spændende

de og velfungerende billedmateriale – de mange fotos er ikke blot til pynt. Pusler man selv med planer om at fordybe sig i en eller anden art, vil man desuden kunne hente en hel del inspiration i bogen. Det eneste, der mangler, er faktisk trykfejl! Det er kort sagt en bog med mange kvaliteter, og dertil ganske opmuntrende læsning om en succeshistorie inden for fuglebeskyttelse. Som logo for ICBP må Fiskeørmen vist siges at udtrykke en optimisme, der kan være god brug for i organisationsarbejde.

Kaj Kampp

Ecology and conservation of grassland birds

P. D. Goriup (red.), 250 sider, fotos, diagrammer og tabeller, hft. ICBP Technical Publication No. 7, Cambridge, 1988. Pris £ 17.

Stepper, savanner og prærier dækker halvdelen af Jordens landoverflade. Mange af disse arealer er stærkt påvirkede af husdyrhold og landbrug. Mens miljøbeskyttelsen i de senere år mest har koncentreret indsatsen om vådområder, regnskov og tropiske øer, har følgerne af udnyttelsen af græslandskaberne fået meget lidt opmærksomhed. Denne publikation – resultatet af et symposium ved ICBPs 19. Verdenskongres i 1986 – er den første omfattende analyse af, hvorledes græslandskabernes fugle har det.

Bogen er en udpræget teknisk rapport, men alligevel pænt udført. De mange artikler, af ialt 28 forfattere, behandler alle Jordens vigtige græslandsområder, med én beklagelig undtagelse: Trods redaktørens store indsats lykkedes det ikke at skaffe en specialistberetning fra Østeuropa og Sovjetunionen.

Græslandskaber er nemme at kultivere. Her havde jordbrugskulturene deres oprindelse, og her findes i dag nogle af de mest mekaniserede og sprøjtegift-belastede landbrugsområder. Naturligt græsland ødelægges dog ikke kun ved opdyrkning. Det sker også ved regelmæssig afbrænding eller ved overgræsning, som til sidst kan omdanne græslandet til ørken. Ørkendannelsen i dagens Afrika og de seneste hundrede års ødelæggelse af Nordamerikas højgræsprærier er velkendte forhold. Men det er først nu begyndt at gå op for økologerne, hvilke enorme ændringer, der har fundet sted i disse klimazoner gennem nogle hundreder eller tusinder år – enkelte steppezoner ville faktisk være skovsavanner uden menneskets tilstedeværelse. Vi er altså væsentligt mere »for sent ude« med bevarelse af oprindeligt græsland end f.eks. med bevarelsen af regnskov.

Heldigvis kan de fleste forfattere alligevel konkludere, at græsland hurtigt regenererer, og at dets fugle generelt klarer sig rimeligt godt. Alvorligt truet er kun arter tilpasset klimakssamfundene – f.eks. trapper – og græslandets sumpede partier. De fleste græslande er ustabile miljøer. De har altid været udsat for tørke og lynbrande, og også de naturlige græsædere har undertiden overgræsset dem. Fugle tilpasset disse forhold er generelt set opportuniste: gode til at omstille sig, pro-

duktive, med stor spredningsevne. Mange profiterer af en vis landbrugsdrift og bliver »skadedyr«. Først når udnyttelsen bliver intensiv – mekaniseret landbrug med kraftig brug af sprøjtegift – går det rigtig galt for fuglene.

Selv om forskningen på mange felter kun har nået at »kradse i overfladen«, giver mange kapitler originale og konstruktive forslag til, hvor indsatsen omkring miljø- og artsbevarelsesproblemer bør lægges i fremtiden. Det er for tidligt at tale om en egentlig status for Jordens græslandsfugle, men det er lykkedes ICBP at lave et meget nyttigt arbejdsdokument. Flere kapitler har meget omfattende referencelister.

Bogen er god læsning for enhver, der er interesseret i forvaltningen af ulandenes savanner og græsland. Men der er også nyttige synspunkter omkring forvaltningen af det landbrugsland, vi kender herhjemme.

Jon Fjeldså

Birds to watch

N. J. Collar & P. Andrew. The ICBP World Checklist of Threatened Birds. 320 sider, hft. ICBP Technical Publication No. 8. ICBP, Cambridge, 1988. Pris £ 9,50 (prisreduktion som ICBP-medlem).

'Birds to Watch' er tænkt som en højaktuel oversigt over den øjeblikkelige status for alle verdens truede fuglearter. Hvad ved vi, og frem for alt, hvor mangler vi viden. Bogen når sit mål og retter dermed projektøren mod lige netop de arter, hvor nøjagtig viden kan sættes lig med den måske sidste chance for at forhindre udryddelse.

'Birds to Watch' er derfor nok spændende men desværre også nedslående læsning. Over 1000 arter må i dag anses for udryddelsestruede. Det er omkring 11% af samtlige arter! Et foruroligende højt tal, der næppe kan forventes at blive mindre i årene fremover, med mindre der sker afgørende ændringer i den menneskelige udnyttelse af kloden. Ødelæggelse af naturlige habitater er den vigtigste årsag til den negative udvikling. Særligt udsatte er mange arter, der er udviklet på små øer eller i isolerede naturtyper med ringe udbredelse.

Bogen er kommet til veje ved en grundig litteraturregennemgang og direkte kontakter til personer med lokal kendskab, dækkende snart sagt alle egne af kloden. Blandt sidstnævnte hører også de oversøiske rejsende feltornitologer. Her er det glædeligt at se, at også danske ornitologer er med – effektivt formidlet via DAFIF (DOFs Arbejdsgruppe For International Fuglebeskyttelse). F.eks. er Jesper Hornskovs og Stig Jensens observationer fra Philippinerne af både Sulu Næsehornsfuglen *Anthracoseros montani* og Steere's Pitta *Pitta steerii* de første fund af disse arter i mere end 40 år.

For den rejsende feltornitolog er 'Birds to Watch' et uvurderligt arbejdsredskab: Hvilke arter set på allerede foretagne ture bør straks indrapporteres til DAFIF, og

hvilke arter på den planlagte tur er det vigtigt at være ekstra opmærksom på.

Bogen kan også anbefales for den mere alment interesserede fuglekigger. Bogen giver nemlig ud fra sin indfaldsvinkel et tankevækkende billede af den globale miljøforringelse.

Læs bogen, brug den og støt det internationale arbejde for beskyttelsen af de truede fugle.

Uffe Gjøl Sørensen

The Sparrows

J. Denis Summers-Smith. A study of the genus *Passer*. 342 sider, 8 farveplancher, 114 figurer, 50 tabeller og mange vignetter. T & A D Poyser, Calton, 1988. Pris £ 22.

J. Denis Summers-Smith har skrevet en personlig og meget fyldig bog om sit livs store interesse: spurve. Forfatteren startede med at studere Gråspurven i 1949 og udgav i 1963 en bog om denne art. Siden har de andre 18 spurve i slægten *Passer* været målet, og Summers-Smith har studeret dem alle på nær én i felten. Det har krævet mange rejser rundt i Europa, Afrika og Asien – i ferierne, vel at mærke. Summers-Smith er nemlig ikke professionel ornitolog.

Bogen beskriver alle arterne efter en fast disposition: navngivning, dragtbeskrivelse, mål, udbredelse, biotop, adfærd, ynglebiologi, fjerfældning, stemme og fødevalg. Meget er nærmest ren oprensning og derfor ganske tør læsning. Det, der især har fascineret forfatteren, har været spurvenes udviklingshistorie. Dette emne belyses i flere tværgående kapitler i bogen, og det er inspirerende og spændende læsning. Der gives f.eks. et godt bud på de komplicerede relationer mellem Gråspurv, Italiensk Spurv og Spansk Spurv.

Spurveslægten er, mener Summers-Smith, opstået i Afrika, hvorfra den relativt sent har spredt sig til Europa og Asien. En udbredelse som for Gråspurvens vedkommende nu ved menneskets hjælp også omfatter store dele af Nord- og Sydamerika.

Efter læsning af bogen forstår man Summers-Smiths fascination af 'Grossenolliken' og dens nærmeste slægtninge.

Uffe Gjøl Sørensen

Der Baumfalke

D. Fiuczynski. 208 sider, 20 figurer, 46 fotos, 25 tabeller, hft. Die Neue Brehm-Bücherei 575. A. Ziemsen Verlag 1987. Pris DM 22.

Lærkefalken er igennem en periode på 28 år (1956-83) undersøgt af forfatteren i området omkring Vestberlin, og undersøgelserne har resulteret i denne markante monografi.

Bogen indledes traditionelt med systematik, udseende og mål. Biotopvalget synes at være behandlet lidt vel kortfattet (godt 2 sider), men 16 gode fotos af rede- og fourageringshabitater råder bod på denne svaghed. Ud fra fotografierne ser det ud til, at arten foretrækker åbne bevoksninger af gamle træer og med udyrkede (insektrige) randområder. Det er ret overraskende at se, at Lærkefalken i flere år også har ynglet i træer i beboelseskvarterer i Vestberlin. Udbredelse og status er omhyggeligt gennemgået for alle europæiske lande (22 sider); hovedvægten er naturligt lagt på forekomsten i de to Tyskland, hvor den samlede bestand er opgjort til 12-1500 par. Desværre ser det ud til, at Lærkefalken er på retur over størstedelen af Europa, herunder også i undersøgelsesområdet ved Vestberlin, hvor bestanden er faldet fra 25-28 par omkring 1960 til 12-14 par i 1980'erne. Lærkefalkens ynglebiologi beskrives på 73 sider. Alle aspekter af ynglebiologien synes at være belyst, og overalt fremlægger forfatteren detaljer fra egne undersøgelser. Som alt andet er også Lærkefalkens føde og fødesøgning grundigt gennemgået (32 sider), og bogen afsluttes med afsnit om træk og overvintring.

Bogen er en førsteklases oversigt over Lærkefalkens biologi og forekomst, godt opbygget og uden åbenlyse mangler. Personligt irriteres jeg over de unødvendige fotos af (ængstelige!) fugle på reden, men det er naturligvis en følelsessag. Bogen kan varmt anbefales.

Hans Erik Jørgensen

Birds and berries

Barbara and David Snow. 268 sider, 12 figurer, 83 tabeller, 5 appendices, talrige vignetter, indb. T & A D Poyser, Calton, 1988. Pris £ 16.

Lad ikke den fordringsløse titel narre: her er ikke tale om et »farveladeværk« for hele familien. Tværtimod, der er masser af tekst og tabeller krydret med John Busbys glimrende vignetter. Teksten er på én gang dybdeborende og klar, den fører læseren ind i og rundt om et emne, som er langt større, end man på forhånd kunne forestille sig.

I al korthed er det basale i relationen mellem de beskrevne fugle og frugter, at begge parter har gavn af hinanden. Planten investerer energi ved at forsyne frøet med næringsrigt frugtkød, som tilbydes fuglen. Til gengæld sørger fuglen for, at frøet spredes. De fleste mindre frugter er således tilpasset spredning med fugle.

Bogen består af tre hovedafsnit: frugterne, frugtæderne og tolkning. I første afsnit gennemgås de 43 ar-

ter af buske og træer med kødede frugter, som forekommer vildtvoksende i undersøgelsesområdet i Sydengland. Hver frugtart analyseres bredt med hovedvægt på, hvilke fugle der fungerer som frøspredere, og hvornår det foregår. I andet afsnit omtales 14 frugtædere: 5 drosselarter, Rødhals, 4 *Sylvia*-sangere, Stær samt 3 kragefugle. Hyppigst registreret var Solsorten, og forfatterne analyserer dens relationer til frugterne fra mange synsvinkler: fuglens køn og alder, årstidsvariation i udnyttelsen af de forskellige frugtarter, fødesøgnningsteknik og succes, dominansforhold i relation til Misteldrossel, Sjagger og artsfæller, samt fodring af unger med forskellige frugtarter. I tredje afsnit diskuteres tværgående de mange fremlagte problemstillinger. Spørgsmålet om coevolution mellem fugle og frugter drøftes kortfattet, med et godt perspektiv til planter og fugle i troperne og subtroperne.

Denne bog er særdeles anbefalelsesværdig! Her er et væld af spændende facts, resultatet af i alt 1673 timers direkte observationer året rundt. Samtidig lægger bogen direkte op til feltstudier for enhver, som er interesseret i forholdet mellem fuglene og deres føde.

Jon Bjørn Andersen

den vilde bestand, der skal sættes på. Dette kan gøres gennem biotoppleje og -ændringer som f.eks. plantning af hegn og remiser og hugstøpleje af skovarealer. At det så også har en positiv afsmittning på den øvrige fauna og flora er jo kun en fordel.

Bogen har utvivlsomt størst interesse for jægere og jagtinteresserede, men andre kan også have udbytte af bogen, idet den indeholder kapitler om jagtens indvirkning på bestandene, vildtplejeforanstaltninger og deres betydning for den øvrige fauna og flora samt forvaltningsspørgsmål.

Ib Clausager

The Pheasant

David Hill & Peter Robertson. Ecology, management and conservation. 281 sider, 36 tabeller, 95 figurer, ca 50 fotos og tegninger, heraf 9 i farver, indb. BSP Professional Books, Oxford, 1988. Pris £ 19,70.

Fasanen er ikke naturligt forekommende i Europa, men er indført fra Asien for mere end 2000 år siden. I dag er den i mange lande en almindelig art, og i jagtlig henseende er den en af de mest betydningsfulde. Det er derfor ikke overraskende, at der nu kommer en bog om Fasanen, der beskriver såvel dens levevis som den jagt-lige udnyttelse og forvaltningen af bestandene.

Begge forfattere har både i deres studietid og senere beskæftiget sig med undersøgelser af Fasanens økologi m.v. Fra 1982 til 1987 var David Hill leder af Game Conservancy's (den engelske vildtbiologiske station) projekt »Pheasants in the Wild«. Peter Robertson blev tilknyttet projektet i 1985 og overtog ledelsen i 1987.

Et af de mere interessante kapitler beskæftiger sig med opdrættede Fasaner, der sættes ud. Hovedformålet med udsætningerne er at øge bestandene til jagtsæsonen, så der er flere Fasaner at drive jagt på. Samtidig håber man, at de Fasaner, der ikke bliver skudt, kan supplere den vilde bestand. Det viser sig imidlertid, at de klarer sig meget dårligere end deres vilde artsfæller. Således tager ræve i yngletiden 3 gange så mange af de udsatte høner som af de vilde. Og blandt de høner, der har held med udgrugningen af æggene, får de udsatte kun i 22% af tilfældene kyllinger på vingerne, mens vilde Fasaner er helt oppe på 81%.

Konklusionen må være, at ønsker man flere Fasaner på jagtreviret, så er det forbedring af levevilkårene for

Shorebirds in Australia

Brett A. Lane. Med farvetavler af Jeff N. Davies. 187 sider, talrige figurer, tabeller og fotos, indb. Nelson Publishers, Thomas Nelson Australia, 1987. Pris ikke oplyst.

I årene 1981-1985 deltog 700 australske ornitologer i et omfattende kortlægningsprojekt over de australske vadefugles udbredelse, antal og træk. Det er der kommet en flot og informationsspækket bog ud af, med megen hidtil upubliceret viden om trækforhold, antal, føde-økologi og trusler mod lokaliteter og fugle.

Næsten 2 mill. vadefugle findes i Australien under den nordlige halvkugles vinter, og for mange arter udgør Australien hovedovervintringsområdet (f.eks. nominatformen af Ørkenpræstekrave, Oriental Plover, Dværghøne, Great Knot, Spidshalet og Rødhalsed Ryle). Under ekspeditioner til afsides liggende egne lykkedes det at finde enorme, hidtil ukendte koncentrationer af vadefugle (160.000 Great Knot ved Eighty Mile Beach i Vestaustralien og 68.000 i Carpentaria-golfen i det nordlige Queensland). Den talrigste australske art var Banded Stilt, en art Styltløber, som taltes i små 134.000 eks.; i 1980 blev en koloni med 170.000 forladte reder fundet i Vestaustralien.

Truslerne mod vaderne i Australien udgøres især af opdyrkning i de tættere befolkede områder. Således er 79% af staten Victorias ferskvandsområder blevet drænet efter den europæiske bosættelse for 150 år siden. Badeturisme udgør især i Queensland et problem. Men problemerne synes at være større og mere uoverskuelige på de sydøstasiatiske lokaliteter, hvor fuglene raser på vej mod Australien. Kun få vadefugle må jages i

Australien, men årligt nedlægges ca 150.000 fugle i Sydøstasien, og store områder ødelægges.

De australske vadefugle er afbildet på en serie store farveplancher, der dog ikke er helt så detaljerede og vellykkede som man kunne ønske. Dette er dog en petitesse set i forhold til den enorme mængde information, der er videregivet på en overskuelig og appetitvækkende form. Er man bare lidt interesseret i vadefugle og deres træk og overvintring, har jeg svært ved at se, hvordan man vil kunne klare sig uden denne bog.

Klaus Malling Olsen

The Blue Tit

Jim Flegg. 24 sider, 15 fotos, 4 figurer, hft.

The Cuckoo

Ian Wyllie. 24 sider, 24 fotos, 2 figurer, hft.

The Dipper

Stephanie J. Tyler & Stephen J. Ormerod. 24 sider, 11 fotos, 6 figurer, hft.

The Mute Swan

Jeanet Kear. 24 sider, 20 fotos, 1 figur, hft.

The Oystercatcher

Desmond Nethersole-Thompson. 24 sider, 13 fotos, 5 figurer, hft.

The Pheasant

P. A. Robertson. 24 sider, 21 fotos, 2 figurer, hft.

Shire Natural History 1987/88. Shire Publications Ltd., Cromwell House, Aylesbury, Bucks HP17 9AJ, U.K. Pris pr hæfte £ 1,25.

Denne serie har som mål at udfylde hullet mellem de kortfattede håndbøger og de tykke værker for specialister. Hæfterne er skrevet af eksperter og beregnet for den interesserede lægperson og studerende. Således beskriver serien sig selv. Ud over ovennævnte hæfter rummer serien adskillige andre, omhandlende fugle, pattedyr, insekter, planter m.m.

De enkelte hæfter er bygget ret ensartet op, men med hensyntagen til den enkelte arts særlige træk og med præg af de enkelte forfatters særlige interesseområder.

Kun et par af hæfterne har et afsnit med forslag til egne studier af arten. Det er en skam, da seriens målgrupper ofte vil være interesserede i selv at komme i gang med undersøgelser. Den danske naturserie »Vi

forsker selv« fra 1950'erne er både på dette punkt og hvad angår appetitvækkende layout et stykke foran Shire-serien. Men ellers får man faktisk en masse godt for den lave pris, både en fyldig, let læselig tekst, og nogle oftest gode farvefotos. Alt i alt rimelige introduktioner for den lidt mere end alment fugleinteresserede.

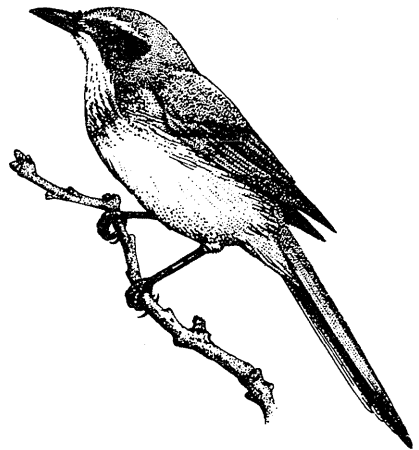
Jon Bjørn Andersen

The birds of Canada

W. Earl Godfrey. 2. reviderede udgave. 595 sider, 64 farvetavler af John A. Crosby, 102 figurer, indb. National Museum of Natural Sciences, 1986. Pris ikke opgivet.

Bogen er en revideret udgave af førsteudgaven fra 1966 og har beholdt samme store format og stort set samme udstyr.

Hele indholdet består af artsbeskrivelser, som indeholder udbredelse i Canada, beskrivelse, mål, feltkendetegn, habitat, yngleforhold, totaludbredelse og evt. race. Disse afsnit er yderst kortfattede og fylder sjældent mere end én side pr art. Hver ynglende art har et

kort over yngleudbredelsen, trykt med rødt. De fleste af disse kort er ajourført, og de afspejler den forøgede viden, som canadierne har høstet i de seneste 20 år, ikke mindst i de nordlige områder. Vinterudbredelsen omtales kun summarisk i teksten, og træk og ringmærkning er ikke behandlet.

Den nye udgave fremtræder smukt, med forbedret papirkvalitet og tryk, flere arter på de iøvrigt fremragende farvetavler, og et tiltalende layout. Men bogen forekommer noget forældet med sit næsten rent faunistiske indhold. Begreber som økologi, populationsdy-

namik m.v. leder man forgæves efter, og det er ironisk, at den udkom i netop det år, da Canada var vært for den 19. internationale ornitologiske kongres i Ottawa. Den begivenhed benyttede canadierne forståeligt nok til at vise deres fugleforsknings høje stadi. Men det har ikke sat sig større spor i denne bog.

Trods sit smukke ydre repræsenterer bogen en næsten afsluttet epoke i den ornitologiske faglitteratur: de store enkeltmandspræstationer. Det er nok ikke længere muligt for én mand at dække et så omfattende stofområde. Derfor kan man forudse en ny håndbog over Canadas fugle, skrevet af en kreds af forskere, som bedre vil kunne magte en sådan opgave.

Konklusion: Det der findes, er både godt og smukt lavet, men man savner en hel del.

Bent Pors Nielsen

Bondens landskap

Stefan Edman & Tore Hagman. 140 sider, talrige fotos og enkelte diagrammer, indb. Svenska Naturskyddsforeningens årsbok 1988, Stockholm. Pris (= medlemskab i SNF) Skr. 130.

Miljøet og landbruget var et af den svenske naturfredningsforenings hovedtemaer i 1988, og det var derfor naturligt, at foreningens traditionsrige årbog kom til at handle om »Bondens landskap«. Dette landskab er nemlig også i Sverige et landskab i forandring. Ændrede økonomiske og politiske forudsætninger i landbruget har været medvirkende til bred debat om det svenske landbrug og dets fremtid. En egentlig marginaljordsdebat som i Danmark har der ikke været tale om, alternativet i Sverige hedder skov. Og heri ligger de svenske bekymringer. Man frygter, at skoven vil lukke sig om de små landsbysamfund, der findes fra det sydligste Sverige helt op til Lapland.

Problemet i Sverige såvel som i mange andre lande er, at produktionen i landbruget er blevet for stor, man er blevet for effektiv. Politiske røster taler derfor om at koncentrere det svenske landbrug til Skåne og få andre områder med lerjorde, og så lade skovbruget overtage det øvrige Sverige. Dette vil give store produktions- og transportmæssige gevinster, men vil samtidig være til overordentlig stor skade for den svenske natur. Helt bortset fra de menneskelige problemer, det vil medføre at fjerne eksistensgrundlaget i de tusinder af små landsbysamfund, vil det betyde katastrofe for de mange plante- og dyrearter, der er knyttet til det traditionelle svenske smålandbrug.

Dette, og meget mere, kan læses i den 79. årbog fra SNF. En smuk og meget inspirerende publikation, der kan få én til at overveje et medlemskab af SNF. Tilbage er så blot at konstatere, at den danske søsterorganisation, Danmarks Naturfredningsforening, med 100.000 flere medlemmer end SNF, tilsyneladende har valgt ikke at bruge så mange ressourcer på publikationssiden. Men der er måske heller ikke så meget at skrive om?

Steffen Brøgger-Jensen

Også modtaget:

Færøerne Rundt

Kaare Hjaltason. En guide. 168 sider, fotos, tegninger og kort, hft. Skarv 1988. Pris kr. 98.

Provence rundt

Heino Døygard. En skarv-guide. 160 sider, fotos, tegninger og kort, hft. Skarv 1988. Pris kr. 122.

Delfi og Peloponnes

Steen Frimodt. En skarv-guide. 168 sider, fotos, tegninger og kort, hft. Skarv 1988. Pris kr. 122.

Gennemillustrerede rejsehåndbøger, der indgår i Skarvs efterhånden omfattende rejsebibliotek.

Kijken naar weidevogels

Joop Brinkkemper & Oene Moedt. 131 sider, farvefotos, indb. Nederlandse vereniging tot bescherming van vogels 1988. Pris FL 37,50.

En bog om vandfuglebiologi, på hollandsk. Illustreret med talrige, flotte fotografier.

Birds of Prey of the Middle East

B. Bruun, A. Serhal, A. Singer & S. Baha. 96 sider, farveplancher og tegninger, hft. Holy Land Conservation Fund, inc., 1988. Pris \$ 10.

En lille guide til Mellemøstens rovfugle, på arabisk. Farveplancherne er hentet fra Bruun & Singers »Fugle i Europa«, med enkelte nye plancher.

Cistensänger, Seidensänger, Schwirle und Rohrsänger

Hans Bub & Harald Dorsch. 221 sider, s/h fotos, tegninger og tabeller, hft. Neue Brehm-Bücherei, A. Ziemsen Verlag, 1988. Pris DM 24,90.

En bog i den velkendte serie fra Neue Brehm-Bücherei, denne gang omhandlende Cistussänger, Cettisänger, *Locustella*- og *Acrocephalus*-arter, ialt 16 arter.

Når jorden er syg

Kjeld Hansen. 88 sider, ill. med fotos og grafik, hft. Greenpeace. Pris kr. 75.

Et boghæfte, der giver en indføring i de mest påtrængende miljøproblemer over hele verden. Hovedvægten er lagt på de områder, der er Greenpeace's kampagneområder.

Papegøjer

Peter H. Them. Parakitter, lorier og kakaduer. 128 sider, fotos, indb. Clausen Bøger 1988. Pris kr. 158.

En bog om papegøjehold. Begrænsede biologiske informationer, fotos af en del arter.

Der Steinrötel

Egon Schmidt & Tibor Farkas. 104 sider, fotos, tegninger og tabeller, hft. Neue Brehm-Bücherei, A. Ziemsen Verlag, 1988. Pris DM 10,80.

En bog om Stendroslen.

Wildfowl of the World

Peter Scott. A coloured key. 96 sider, talrige farveplancher, hft. The Wildfowl Trust 1988. Pris £ 5,95.

Genoptryk af Scott's gamle guide, der oprindeligt udkom i 1950. Den foreliggende udgave er med få ændringer identisk med udgaven fra 1972.

Report of the 1986 University of East Anglia Martinique Oriole Expedition

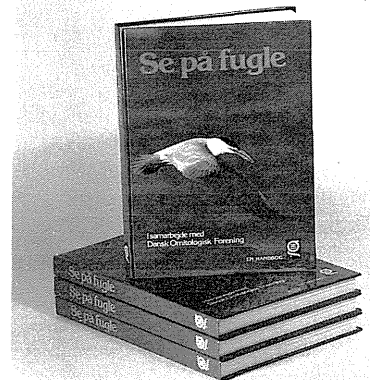
52 sider, kort og tabeller, hft. ICBP Study Report No. 23, ICBP. Pris ikke oplyst.

Rapport fra en ICBP-ekskursion til Martinique med det formål at fastsætte status for Martinique Oriole, der i rapporten betegnes som sårbar.

Få mere ud af din fugleinteresse!

"Se på fugle" er håndbogen for alle fugleinteresserede. Her er råd og information om praktisk taget alle grene af fugleinteressen. I 22 hovedafsnit behandles bl.a.

- Fuglebestemmelse i felten
- Fuglekikkeri i praksis
- Fuglefotografering
- Fugletegning
- Fuglene omkring os
- Fuglens systematik og bygning
- Fuglens ynglebologi
- Fuglens adfærd
- Fuglestemmer
- Fuglens økologi
- Fugletræk
- Ringmærkning
- Samlinger
- Lav selv fuglestudier
- Ornitologiens historie i Danmark
- Mennesker og fugle

For den der ønsker at bidrage med – eller få mere ud af artikler i dette tidsskrift, giver "Se på fugle" grundig vejledning i behandling af undersøgelsesresultater og artikelskrivning.

"Se på fugle" er Dansk Ornitologisk Forenings håndbog for medlemmerne. Den er rigt illustreret i s/h og farve og koster kr. 248,- hos

DOF-Salg